

1885

GOUDEN JUBILEUM NATIONALE KOLFBOND

1935

ALS DE VOORZITTER VERTELT.

Een onderhoud met

Dr. G. C. v. Balen Blanken

Nog enkele dagen en de grote nationale kolfwedstrijden te Grootebroek zullen een aanvang nemen.

Dan toch wordt in de eerste plaats herdacht het 50-jarig bestaan van de Nationale Kolfbond, alsmede het gouden hoofdbestuursjubileum van Dr. G. C. van Balen Blanken.

En dat deze zeer bijzondere jubilea juist in Grootebroek gehouden worden, is een gevolg van het feit, dat de kolfclub „Stavast” te Grootebroek eveneens haar gouden jubileum herdenkt. Op de 't vorige jaar te Berkhout gehouden vergadering was er dan ook al heel spoedig overeenstemming en Grootebroek werd de uitverkoren gastvrouw. Reeds weken zijn bestuur en leden van „Sta Vast” in de weer om het feest te doen slagen en als de voortekenen zich niet bedriegen, staan wij aan de vooravond van een kolfestijn als nooit te voren.

Het aantal kolvers dat verwacht wordt is buitengewoon groot en daarom is ook 't programma zeer uitgebreid. Wij meenden goed te doen, dit feest in te leiden met ver schillende interviews van vooraanstaande kolffiguren in dit gewest.

*

„Komt u binnen, komt u binnen.”

Met deze, met grote hartelijkheid gesproken woorden, werden we begin Augustus verwelkomd door den krassen, levenslustigen voorzitter van de Nationale Kolfbond, Dr. G. C. van Balen Blanken te Bovenkarspel, toen we een onderhoud met hem hadden aangevraagd.

Want wie zou ons beter inlichtingen kunnen verstrekken over het jubileum van de bond, dan hij, die zelf de oprichter was en die, met een

Dr. G. C. v. BALEN BLANKEN
bij de opening van de eerste
Nationale Kolfwedstrijd
in 1885 te Spanbroek
gehouden.

korte onderbreking, steeds de voorzittershamer heeft gehanteerd?

In de rustige werkkamer van „Dr. van Balen”, waar het onderhoud zou plaats hebben, lag de tafel reeds bezaaid met vergeelde papieren, courantenknipsels, foto's, tegels, enz. enz., wel een bewijs dat onze gastheer zijn geheugen nog wat had opgefrist. Maar tevens, dat hij reeds voorbereidingen trof voor de grote tentoonstelling die, tegelijk met de jubileumwedstrijd, in Grootebroek zou worden gehouden.

„Ga u zitten en vraag nu maar wat u wilt weten.”

Maar vóór we nog een woord hadden gezegd, was dokter al weer aan iets anders bezig, want zijn oog viel op een serie foto's en, — we zouden haast zeggen, „met jeugdig enthousiasme” — liet hij ons die zien en vertelde er enige bijzonderheden van.

„En wat zeg je nou wel van deze man, en van die en die. Is het geen lelijke kerel en is hij niet verschrikkelijk veranderd en oud geworden?”

De lezer zal begrijpen, dat het foto's waren van onzen gastheer zelf, op verschillende leeftijden genomen.

Natuurlijk moesten we toegeven dat de tand des tijds ook op Ds. van Balen zijn sporen had achtergelaten, doch om op zulk een leeftijd, — 83 jaar —, nog zo helder van geest te zijn, nog zulk een vitaliteit te bezitten, is iets, wat niet velen gegeven is. En dan doet het er zo weinig toe, of men meer of minder „lelijk” geworden is. Dat is nog zeer betrekkelijk.

Maar eindelijk kregen we dan toch gelegenheid het eigenlijke doel van ons bezoek aan te roeren, nl. een en ander te mogen vernemen omtrent het

Ontstaan van de Nationale Kolfbond.

„Ga u dan even mee naar het tuinhuis, daar heb ik een en ander op schrift gesteld, dat ik u zal voorlezen, wellicht, dat daarmee veel vragen wordt voorkomen”, en meteen was Dr. van Balen al van zijn stoel gewipt en ging met zijn nog veerkrachtige pas ons vóór naar het tuinhuis, dat ook geheel en al de geest van het kolfjubileum ademde.

En daar op zijn gemak in een tuinstoel zittend, zagen we de glunderende ogen achter de brillen-gladen, over het papier dwalen en voelden we, dat hij weer geheel leefde in die dagen van 50 jaar terug, want lezende-weg schoten hem steeds weer bijzonderheden te binnen; begaf hij zich op zijpaden, om even een humoristisch gevalletje uit zijn doktersloopbaan aan te halen, en — achterover geleund in zijn stoel, de vinger-toppen tegen elkaar gedrukt als een torenspits — lachte zijn hele gezicht bij de herinnering aan die dagen.

O, schone herinnering, welk een schat zijt gij en hoe intens kunt gij iemand doen genieten op zijn levensavond, zooals o.a. in dit geval.

Zo vloog de tijd om en was de middag spoedig volgepraat; terwijl een massa volgeschreven bladen papier voor ons lag.

Uit deze aantekeningen velden we dan het volgende.

De Vier Enen.

Kleine oorzaken, grote gevolgen. Dat geldt wel in 't bijzonder t.a.v. de oprichting van de Kolsociëteit „De Vier Enen” te Spanbroek.

Dr. van Balen Blanken was toen juist afgestudeerd en de verandering in omgeving, van Amsterdams student tot dorpsarts, was niet gemakkelijk.

Als men het studentenleven met al zijn festiviteiten heeft liefgekegen en dan plotseling in de eentonige dorpsfeer wordt „neergelaten”, dan is daartussen een kloof, die moeilijk valt te overbruggen.

En toen hij dan ook eens een onderhoud had met den toenmaligen burgemeester Van den Steen, kwam er met een zucht de volgende klacht over zijn lippen: „Burgemeester, ik hou het zo niet uit. Voor een werkloos arts is het hier te saai, te vervelend”.

„Wat wou je dan?” was de vraag van Spanbroeks eerste burger.

„Wel, wat zou u zeggen van een Kolsociëteit?”

En dat was geraden. Burgemeester Van den Steen was zelf een goed kolver en was dadelijk voor deze idee te vinden.

Gezamenlijk namen ze het initiatief voor de oprichting van deze sociëteit, waartoe in Spanbroek en Opmeer huis aan huis circulares werden verspreid met een oproep voor een algemene vergadering.

De opkomst was geweldig; in de vergadering heerste een bijzonder goede stemming en zonder enige tegensparteling of twist werd een bestuur gekozen. Zelfs werd de contributie hoger gesteld, dan aanvankelijk in de bedoeling lag van de initiatiefnemers.

Alleen t.a.v. de naam der sociëteit waren er twee stromingen; de meer deftigen, die naar voren kwamen met de namen „Concordia”, „Excelsior”, „Amicitia”, en een groep, die liever een naam had, ontleend aan het kolfspel, b.v. „De Vier Enen”, „De vier Streepjes” e.a.

Met grote meerderheid van stemmen kreeg de sociëteit toen de naam van „De Vier Enen”. Andere clubs volgden eveneens met aan het kolfspel ontleende namen, zoals „Op maat”, „Recht door”, „Over de helft”, enz.

De sociëteit bleek alras in een behoefte, een zeer grote behoefte te voorzien en de geest was er uitstekend; temeer daar veel steun van de dames werd ondervonden. Drank werd er niet gedronken, wel thee en... de leden van de sociëteit kwamen nooit te laat thuis! (Sic!)

De eerste feestavond met fancy fair en toneeluitvoering, dat werd aangeboden, trok zo'n overweldigende belangstelling, dat de zalen te klein waren, en velen buiten moesten blijven staan. De notaris vond een zitplaats op... de kachel, terwijl de voorzitter presideerde, zonder dat er meer een stoel voor hem beschikbaar was.

De roep, die van „De Vier Enen” uitging, was bijzonder groot, en van alle kolfleesten, die werden gehouden, was die van „De Vier Enen” het meest in trek. Dan waren de mannen eenvoudig niet thuis te houden.

De successen maakten echter de sociëteit overmoedig; de wensen reikten hoger en zo ontstond het plan te komen tot

Nationale kolfwedstrijden.

„De Vier Enen” was het alweer, die het stoute stukje durfde uithalen te Spanbroek een Nationale Kolfwedstrijd uit te schrijven. Doch daartoe was eerst reglementswijziging nodig, want al spoedig rees de vraag: „welke prijzen moeten worden toegekend?”

Deze wedstrijden toch waren iets exceptie-neels. Doch ook hierover was men het spoedig eens. De prijzen zouden bedragen: f 100, f 50, f 25, f 15 en f 10, alles uit te betalen in gouden tientjes (voor zover mogelijk).

Het plan had zo'n grote aantrekkelijkheid, dat het slagen reeds spoedig verzekerd was.

Bij het feest was er toch even iets dat onaangenaam aanded, daar er deelnemers aan 't kolfspel kwamen, die hun werk zo maar even in de steek lieten en in blauwe kjel en met bevulde klompen in de zaal kwamen om te trachten een „daghuurtje” te verdienen.

Dat strookte niet met de adel van het spel en had tengevolge, dat de volgende wedstrijden gespeeld werden om medailles. De geldprijzen hadden trouwens nog dit nadeel, dat door het geven van rondjes of andere tractatie een groot deel van het gewonnen geld direct weer verloren ging. Thans zijn alle geldprijzen verboden.

Een moeilijkheid, die ook moest worden overwonnen, was het feit, hoe moest worden bepaald, wie de kolfprijs kreeg toegewezen en wie de personele prijs.

De voorzitter stelde voor de baan in 12 vakken te verdelen en volgens een puntenstelsel te werken en al heel spoedig werd deze spelen en telwijze overal ingevoerd.

Reeds eerder was er een veredeling in de spelwijze ingevoerd, door de bepaling van „over de helft” te moeten slaan. En typerend is het, dat dit ook de naam van een der kolfclubs is geworden. Zo kent men nu nog in N. Niedorp de club „Over de helft”.

Het succes, dat riet deze eerste wedstrijd werd behaald, was overweldigend en droeg rijke

Dr. G. C. VAN BALEN BLANKEN

de oprichter van de Nationale Kolfbond, die nog heden, na 50 jaar, het presidium bekleedt,

vruchten, want „zo'n appel smaakte naar meer”. Het contact met de andere clubs was verkregen, een nadere kennismaking volgde, en uit de leuze „volhouden en aansluiten” is tenslotte de

Nationale Kolfbond geboren.

Het was alweer „De Vier Enen” die het initiatief nam voor een vergadering in Haarlem, welke onder presidium stond van onzen gastheer.

Het voorstel om een Kolfbond op te richten werd met daverend applaus aangenomen; over geen enkel punt heerste verschil van mening, zodat stemming overbodig was.

Bij acclamatie werd ook de voorzitter der Vier Enen tot voorzitter van de bond gekozen.

Gedurende alle 50 jaren is Dr. van Balen Blanken lid van het hoofdbestuur geweest. Aanvankelijk was hij voorzitter, doch aangezien hij minder goed over weg kon met één der hoofd-dignitarissen heeft hij als voorzitter bedankt. Zijn opvolger heeft echter niet lang met het „struikelblok” behoeven samen te werken, daar een noodlottig ongeval een einde aan zijn leven maakte.

Met bijzonder veel genoegen maakte onze gastheer gewag van den secretaris, den heer A. P. F. Spuybroek, die voor de bond bijzonder veel heeft gedaan. Doch nimmer zullen om die enkele „groteren” in het bondsleven, de „kleinere” worden vergeten, want ieder had zijn verdienste.

De geboorte-maaltijd.

Na de zo goedgeslaagde oprichtingsvergadering zou de dag besloten worden met een feest-maaltijd ter ere van de „jonggeborene”. Hiertoe werden aanvankelijk niet alle vergaderden uitgenodigd, doch gedachtig aan het gezegde: „gelijk uit, gelijk thuis, gelijk eten en als 't moet gelijk slapen, werden ten slotte allen aan het diner genodigd in het hotel „l'allouette”.

Smakelijk vertelde onze zegsman van de soms onbeholpen wijze, waarop enkelen der eenvoudige boeren zich in de voor hen vreemde omgeving gedroegen; de vingerkom werd voor een glas drinkwater aangezien en ook als zodanig gebruikt.

Verscheidene hartelijke toespraken werden gehouden en zo voelde ook de „inventaris-be-waarder” zich gedrongen een enkel woordje te spreken.

„Was hem een behoefte, ja een zeer dringende behoefte, bij deze gelegenheid een woordje te spreken, en juist omdat hij die behoefte gevoelde...”

Enz. enz., verder dan „de dringende behoefte” kwam de spreker niet en dat ontlokte aan een der aanwezige boeren tenslotte de verzuchting: „Doe jai nou hier je behoefte maar”, wat natuurlijk een daverend gelach ten gevolge had, en wat tevens een eind maakte aan de mislukte speech.

Bij het scheiden van de markt leert men de kooplui kennen. Zo ook hier, want na het diner, moest ieder zijn aandeel, ad f 8.50 betalen.

Maar dat viel niet mee.

„Bin je helemaal betoeterd, deer ken je een heel kalf veur kope”, was het bescheid van een der deelnemers. Velen kwamen ook geld tekort, sommigen een rijksdaalder. Onze zegsman heeft toen f 3 willen voorschieten, dan konden ze ook 50 ct. fool geven.

Maar „deer moste ze niks van hebbe, was f 8.50 nag niet genog?”

Ja, genoeg was 't, maar eerlijkheidshalve moest de diner-debutant toegeven, dat „hai ok nog nooit zo lekker eten had”.

De datum van 13 Mei is sinds dien de verjaardag van de bond gebleven en wordt telken jare feestelijk gevierd.

In vogelvlucht laat onze zegsman dan de gehouden wedstrijden de revue: passeren, want alle wedstrijden zijn even zoveel successen geworden.

Onverschillig in welke gemeente de wedstrijd werd gehouden, steeds leefde de gehele bevolking mee, steeds werden de deelnemers gast-vrij ontvangen, terwijl steeds weer de burge-meesters en de gemeenteraden de bond op diverse raadhuisen ontvingen. Dat was voor het bondsbestuur dan ook een aanwijzing om op de ingeslagen weg voort te gaan.

„De verzamelde verslagen”, aldus Dr. van Balen, zouden een volledige historie leveren, die doorspekt met wedstrijdverrekeningen, geestige voordrachten, curieuze momenten en humor, die in alle opzichten het bestaan van de bond rechtvaardigen.”

Met deze woorden beëindigde de krasse voorzitter zijn mededelingen over de oprichting van de bond en liet met welgevallen zijn blikken gaan over de stapels papier, die vóór hem lagen.

Met een behendige greep komen dan een aantal caricaturen te voorschijn van den bekenden caricaturist Dioso.

Bij het concours te Koog a. d. Zaan had nl. de burgemeester verzocht van twee bijzonder „hoge” gasten (voorzitter en secretaris van de Kolfbond) een caricatuur te willen maken. Onkundig van deze opdracht ging Dr. van Balen naar Amsterdam om Dioso te verzoeken een caricatuur te willen vervaardigen van den burgemeester van Koog a. d. Zaan, hetgeen de tekenaar accepteerde zonder iets te laten blijken.

Het resultaat was schitterend en is op de tentoonstelling te aanschouwen! Trouwens de gehele ontvangst in Koog a. d. Zaan heeft een geweldige indruk gemaakt, want er lag een stoomjacht gereed, om het hoofdbestuur zo snel mogelijk te verplaatsen bij de verschillende bezoeken, die werden afgelegd.

We vroegen tenslotte nog naar de namen van diverse bestuursleden uit de oprichtingsjaren.

De eerste voorzitter was Dr. van Balen Blanken, de eerste secretaris de heer Tuinen-

berg van Bolsward; de eerste penningmeester de heer Vos, eveneens van Bolsward. Na 4 jaar het voorzitterschap te hebben bekleed, heeft hij hiervoor bedankt, doch een 20 jaar later werd hij opnieuw als zodanig gekozen en thans wordt die functie nog door hem waargenomen. Reeds eerder heeft hij hiervoor bedankt, doch zijn bedankbrief werd hem teruggestuurd, want... 't bedankte werd niet geaccepteerd.

„En nu blijf ik maar, zolang ik het vol kan houden.”

„Schrijft u maar niet te veel over mij”, aldus onze zegsman verder, „want ik houd niet van al die huldgingen. Als je ouder wordt, heb je ieder ogenblik wat; zo ben ik aanstonds 12½ jaar president-commissaris van „de Villa” in Hoorn; 12½ jaar voorzitter van het Historische Genootschap „Oud West-Friesland”, enz., en als dat allemaal met huldgingen gepaard gaat, kom ik tijd tekort.

Maar wel kunt u schrijven, dat nimmer onderscheid is gemaakt tussen eenvoudige lieden, ontwikkelden, beter gesitueerden, kortom rijk en arm, geleerd of dom, in de Kolfbond zijn allen welkom. En dat is voor de bond een levensbelang geweest.”

Ten slotte deelde Dr. van Balen nog mee, dat het tegenwoordige bestuur als volgt is samengesteld:

G. C. van Balen Blanken, voorzitter; C. F. H. Klokke, vice-voorzitter; De Ridder, Koog a. d. Zaan, secretaris; Kist Sz., Zd.-Scharwoude, penningmeester; Half, Alkmaar; J. Stammes, N. Niedorp; J. N. v. d. Weide, Haarlem; Notaris de Boer, Hoogwoud; M. D. Kalker, Amsterdam.

Uit het oprichtingsjaar van de Nationale Kolfbond.

Het initiatief tot oprichting van de Nationale Kolfbond is uitgegaan van de bekende Kolsociëteit „De Vier Enen” te Spanbroek, welke door Dr. G. C. van Balen Blanken was opgericht (zie elders).

Het doel was: nader met de andere kolfverenigingen in contact te komen en door onderlinge wedstrijden de kolfspoor te propagieren en het spel op te voeren.

En zo ging op 17 Februari 1885 een gedrukte circulaire de deur uit, van de volgende inhoud: Spanbroek, datum postmerk.

Weledelgeb. heren!

Namens de Kolsociëteit „De Vier Enen”, alhier gevestigd, hebben wij de eer te uwer kennis te brengen, dat wij besloten hebben, alle pogingen in het werk te stellen om een Na-

